

Mutilació Genital Femenina (MGF)

¿Què és la MGF?

«Female genital mutilation has nothing to do with culture, tradition or religion. It is a torture and a crime, which needs to be fought against».

Waris Dirie, Embajadora Especial de la ONU

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix la MGF com “tots els procediments consistents en la supressió parcial o total dels genitals externs femenins i altres lesions dels òrgans genitals femenins per motius no mèdics”.

L'any 2008, la OMS, en cooperació amb set agències més (OHCHR, ONUSIDA, PNUD, UNECA, UNESCO, UNFPA, ACNUR, UNICEF, UNIFEM), va adoptar una classificació dels diferents tipus de MGF que estan relacionats amb les conseqüències i les diferents maneres de dur a terme la pràctica.

Tipus I - Clitoridectomia: supressió parcial o total del clítoris i/o prepuci. Aquest tipus també és conegut per circumcisió o *sunna*.

Tipus II – Escissió: supressió parcial o total del clítoris i els llavis menors, amb o sense escissió dels llavis majors.

Tipus III – Infibulació: estrenyiment de l'obertura vaginal per crear un segell mitjançant el tall i la recol·locació dels llavis menors o majors, amb o sense resecció del clítoris. Aquest procediment també adopta la designació de “escissió faraònica”¹.

Tipus IV – Tots els altres procediments no classificats amb fins no mèdics com per exemple la perforació, incisió, raspat o cauterització de la zona genital.

Qui és afectat?

A pesar de que és difícil obtenir dades concretes, la OMS estima que la MGF hagi afectat entre 100 i 140 milions de nenes i dones i que anualment, a Àfrica, tres milions estan en risc de ser sotmeses al ritual.

---

¹ Esta relacionat amb la possible origen de la practica de la MGF que remunta a l'Antic Egipte.

La majoria de les vegades són subjectes al procediment nenes amb edats que varien entre els 4 i els 12 anys. Però, depenent de la comunitat i de la tradició, hi ha casos en els quals es realitza només alguns dies després del naixement, abans del casament o després del part i, també en dones vídues.

On?

La pràctica predomina en 28 països africans amb una prevalença nacional de més de 85% en Djibouti, Egipte, Eritrea, Etiòpia, Mali, Serra Leone, Somàlia, Sudan; en alguns països de l'Orient Mitjà, com Iemen, Mauritània, Unió dels Emirats Àrabs, Bahrain, Qatar, i en algunes zones de la Aràbia Saudita; en algunes comunitats de països asiàtics, com Índia, Indonèsia, Malàisia i Pakistan. També es van registrar episodis de la pràctica a Colòmbia, en la República Democràtica del Congo, en Oman, a Perú, Sri Lanka i en algunes tribus amazòniques de Brasil. Com a conseqüència del fenomen migratori, avui dia hi ha referències de la pràctica de la MGF entre les comunitats immigrants residents a Amèrica del Nord i Europa. En la seva Resolució del 24 de Març del 2009 sobre la lluita contra les mutilacions genitals femenines practicades en la Unió Europea, el Parlament Europeu (2008/2071 (INI)) posa de relleu el fet que a Europa, aproximadament 500 000 dones van ser víctimes de MGF, que la pràctica es realitza sobretot entre famílies d'immigrants i refugiats i que les nenes viatgen al seu país d'origen amb el propòsit de ser sotmeses al ritual.

El procediment i els motius

El ritual és diferent a cada comunitat per comunitat, però el més usual és que siguin les ancianes de la comunitat, les que s'encarreguen del procediment al que són sotmeses les dones i nenes. Les circumcidadores tradicionals ho fan sense anestèsia i amb material no esterilitzat. Utilitzen ganivets o navalles, trossos de vidre, pedres afilades o altres objectes tallants. Per a la cicatrització utilitzen olis variats, resines, tes i herbes. En països com l'Egipte, el procediment sol ser dut a terme per prestadors d'atenció de salut. El procediment difereix a cada comunitat, però normalment el ritual és acompanyat d'un gran misteri al que se segueix una festa en la qual les nenes reben regals i són presentades a la comunitat després d'haver passat alguns mesos amb les ancianes en una casa on aprenen cançons i a comportar-se com dones adultes. Els està totalment prohibit jugar amb les altres nenes que no han estat sotmeses al procediment i no els poden ensenyar les cançons que han après ni parlar de res del que ha passat.

Són varies les raons per a la pràctica del ritual de la MGF: preservar la virginitat i la fidelitat de la dona, augmentar la fecunditat, motius estètics, per augmentar el plaer sexual del marit, per motius d'higiene, la religió, l'iniciació a l'edat adulta, etc. La tradició i l'identitat cultural de cada comunitat obliguen que aquelles que volen pertànyer al grup siguin submises a la pràctica de la MGF.

Conseqüències

Les conseqüències a nivell físic i psicològic de la pràctica de la MGF són nefastes per a la salut de mil·lers de les dones i nenes. Segons l'OMS (2008), les conseqüències immediates inclouen dolor sever, hemorràgia, retenció d'orina i del flux menstrual, lesions dels teixits genitals, infeccions com el VIH i el tètanus, sèpsia, trauma, xoc i, en molts casos, la mort. A llarg termini les conseqüències poden revestir la forma d'infeccions urinàries recorrents, quists, esterilitat, necessitat de noves intervencions quirúrgiques, per exemple quan el procediment de segellat o estrenyiment de l'obertura vaginal (tipus III) es corregeix quirúrgicament per a perpetuar les relacions sexuals i de vegades es torna a tancar novament, augmentant el risc de complicacions del part i mort del nounat.

Drets Humans violats per la pràctica de la MGF

A la dècada dels 50 el tema de la MGF va ser tractat per la Comissió de Drets Humans de l'ONU i el 1958, el Consell Econòmic i Social de Nacions Unides (ECOSOC) va sol·licitar a la OMS un estudi sobre la persistència de costums que sotmeten a les nenes a rituals i quines mesures adoptar per acabar amb tals pràctiques. No obstant això, l'OMS va recusar la comanda sota la justificació que era un tema relacionat amb qüestions culturals i, per tant, fora de la seva competència. Només més tard, en el decurs de la Dècada de Nacions Unides dedicada a les Dones, al febrer de 1979, l'OMS organitza un seminari regional a Khartum, Sudan, sobre Pràctiques Tradicionals Perjudicials que Afecten la Salut de la Dona. El tema de la MGF es va debatre per primera vegada internacionalment quan va ser introduït a l'agenda de la Dècada de les Nacions Unides dedicada a les Dones (1975 – 1985). El 1980 i 1985, es van realitzar respectivament a Copenhague i Nairobi, dues conferències mundials sobre dones on es va reconèixer la responsabilitat dels governs en l'eradicació de la violència contra la dona. El 1979, la Convenció sobre Totes les Formes de Discriminació Contra la Dona, va suposar un importat repte en la lluita contra la MGF. En la dècada dels 90

es van fer més conferències mundials que van reforçar la idea de la MGF com una violació de drets humans i la necessitat dels governs i de la comunitat internacional que lluitessin contra la seva pràctica. Entre aquestes conferències s'inclou: la Conferència Internacional Mundial sobre Drets Humans celebrada a Viena, Àustria (1993), la Conferència Internacional Mundial sobre Població i Desenvolupament al Caire, Egipte (1994) i la Quarta Conferència Mundial sobre la Dona a Pequín, Xina (1995). El 2003, en el final d'una conferència a Etiòpia, el 6 de febrer és declarat com el dia Internacional de la Tolerància Zero a la MGF i es fa amb la pràctica fins a 2010. A pocs dies de la commemoració d'aquest dia, la MGF segueix matant a milers de dones i nenes que per tot món són sotmeses a aquest ritual.

Es reconeix internacionalment que la MGF és una violació dels drets humans de les dones i nenes que són sotmeses a aquesta pràctica. La MGF constitueix una forma de discriminació basada en el gènere el principal objectiu del qual és controlar la sexualitat i l'autonomia de les dones. Els drets humans són principis caracteritzats per la seva interdependència, universalitat i indivisibilitat. I, per tat, no poden estar pendents de qüestions culturals i pràctiques o costums que violen greument el seu contingut. No obstant això, la MGF continua a violar una sèrie de drets fonamentals com:

- Dret a la no discriminació - artº 2 i 7 de la Declaració Universal de Drets Humans (DUDH), artº 1 (2), (3) i 55 (c) de la Carta de les Nacions Unides i artº 2 (1) i 3 del Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics (PIDCP), artº 2 (2) i 3 del Pacte Internacional de Drets Econòmics Socials i Culturals (PIDESC) i artº 1, 2 (a) i 10 (a) de la Convenció per a l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Contra la Dona.
- Dret a la salut - artº 25 de la DUDH, artº 12 del PIDESC, artº 24 de la Convenció dels Drets de l'Infant, artº 10 (h), 12 i 4 (b) de la Convenció sobre la Eliminació de totes les Formes de Discriminació Contra la Dona i artº 3 (f) y 4 (g) de la Declaració sobre l'Eliminació de la Violència Contra la Dona.
- Dret a la no violència - artº 1 de la DUDH, artº 10 (1) del PIDCP, artº 19 de la Convenció dels Drets del Nens i artº 1 i 2 de la Declaració sobre l'Eliminació de la Violència Contra la Dona.
- No ser subjecte a cap acte de tortura o tractament degradant o cruel - artº 1 de la Convenció i Altres Tractes o Penes Cruels, artº 7 del PIDCP, artº 37 de la

Convenció dels Drets dels Nens i 3 (h) de la Convenció sobre la Eliminació de la Violència Contra la Dona.

- Drets de l'Infant - artº 2 (1), 3 (1) i (3), 6 (1) i (2), 16 (1), 19 (1), 24 (1) i (3) de la Convenció dels Drets de l'Infant.
- Dret a la vida - artº 3 DUDH i artº 6 i 9 del PIDCP.

La MGF és un problema universal i no localitzat solament en països del tercer món. Amb la immigració, les persones que abandonen els seus països d'origen duen amb elles les seves pràctiques i la seva cultura com manera de preservar la seva identitat cultural. Es calcula que a Espanya unes 10.000 corren risc de ser sotmeses a la pràctica de la MGF. El 80% de les nenes, d'origen subsaharià, viuen a Catalunya. A més d'això, hi ha moltes dones, com és el cas de la model i ambaixadora de les Nacions Unides somali Waris Dirie i de Fauzina Kassindja la noia que ha fugit de Togo, que deixen les seves llars a la recerca de refugi i protecció a Europa. L'experiència dels casos que vam parlar demostra que ni sempre els països estan amatents a rebre a aquestes dones i donar la protecció deguda.

La Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats és un instrument que pot ser utilitzat en contra la pràctica i, segurament que pot ser invocat com pressupost per concedir asil a les dones i nenes víctimes o potencials víctimes de MGF.

El marc jurídic a Espanya

La Llei Orgànica 11/2003, de 29 de setembre, de mesures concretes en matèria de seguretat ciutadana, violència domèstica i integració social dels estrangers, ha introduït una alteració a l'article 149º del Codi Penal (CP) que ara tipifica específicament la pràctica de la MGF.

Article 149º

2. El que causi a un altre una mutilació genital en qualsevol de les seves manifestacions, serà castigat amb la pena de presó de sis a dotze anys. Si la víctima fos menor o incapaç, serà aplicable la pena d'inhabilitació especial per a l'exercici de la pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment per temps de quatre a deu anys, si el jutge ho estima adequat a l'interès del menor incapaç.

Marta Carvalho

Febrer 2011

Documents

- OMS, 2008, Eliminação da Mutilação Genital Feminina – Declaração Conjunta OHCHR, ONUSIDA, PNUD, UNECA, UNESCO, ACNUR, UNICEF, UNIFEM, OMS (versió portuguesa: APF, 2009).

WEB

Organizació Mundial de Salut (OMS) <http://www.who.int/es/index.html>

End FGM European Campaign <http://www.endfgm.eu/en/about-us/vision-mission-and-guiding-principles/>

Asociació e-Kre (Catalunya) <http://www.ekrea.org/index.php?lang=esp>